

ASSIDOMÄN KRAFT PRODUCTS M.F.L. MOD KOMMISSIONEN
RETTENS DOM (Anden Udvidede Afdeling)
10. juli 1997°

I sag T-227/95,

AssiDomän Kraft Products AB, Stockholm,

AB Iggesunds Bruk, Örnköldsvik (Sverige),

Korsnäs AB, Gävle (Sverige),

MoDo Paper AB, Örnköldsvik (Sverige),

Södra Cell AB, Växjö (Sverige),

Stora Kopparbergs Bergslags AB, Falun (Sverige),

Svenska Cellulosa AB, Sundsvall (Sverige),

^o Processprog: engelsk.

ved solicitor of the Supreme Court of England and Wales, John E. Pheasant, og advokat Christophe Raux, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokaterne Loesch & Wolter, 11, rue Goethe,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Wouter Wils, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 4. oktober 1995 om at afvise de af sagsøgerne på baggrund af Domstolens dom af 31. marts 1993 i de forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen (Sml. I, s. 1307), fremsatte anmodninger om tilbagebetaling af de bøder, der blev pålagt sagsøgerne ved Kommissionens beslutning 85/202/EØF af 19. december 1984 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/29.725 — cellulose) (EFT 1985 L 85, s. 1),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, B. Vesterdorf, og dommerne C.W. Bellamy og A. Kalogeropoulos,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 11. september 1996,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder

1 Nærværende sag har samme faktiske og retlige baggrund som Domstolens dom af 31. marts 1993 i de forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen (Sml. I, s. 1307, herefter »dommen af 31. marts 1993«), hvorved Domstolen delvis annullerede Kommissionens beslutning 85/202/EØF af 19. december 1984 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/29.725 — Cellulose) (EFT 1985 L 85, s. 1, herefter »cellulosebeslutningen«). De nærmere omstændigheder i sagen fremgår af den nævnte beslutning og af Domstolens dom.

- 2 De syv sagsøgere i nærværende sag er selskaber, der er etableret i Sverige og driver virksomhed på området for cellulose. De udgør ti af de elleve svenske adressater (nr. 30-39) for cellulosebeslutningen (herefter »de svenske adressater«) eller disses successorer.

- 3 I cellulosebeslutningen fastslog Kommissionen, at et vist antal af de 43 adressater for beslutningen i visse nærmere bestemte perioder havde overtrådt artikel 85, stk. 1, i EØF-traktaten, nu EF-traktaten (herefter »traktaten«), bl.a. ved at have samordnet priserne på bleget sulfatcellulose.

- 4 I cellulosebeslutningens artikel 1 opregnes de af Kommissionen konstaterede overtrædelser, de berørte adressater og de relevante perioder. De for nærværende sag relevante overtrædelser, som ifølge beslutningen var begået af de svenske adressater, er følgende:

- 5 I cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1, fastslog Kommissionen, at de svenske adressater — med undtagelse af Billerud-Uddeholm og Uddeholm AB — og andre finske, amerikanske, canadiske og norske producenter havde samordnet »de priser på bleget sulfatcellulose, som de annoncerede for levering til Det Europæiske Økonomiske Fællesskab«, i hele eller dele af perioden fra 1975 til 1981.

- 6 Ifølge artikel 1, stk. 2, havde alle de svenske adressater overtrådt traktatens artikel 85 ved at have samordnet de faktiske faktureringspriser på bleget sulfatcellulose, der blev anvendt i Fællesskabet, i hvert fald for kunder i Belgien, Frankrig, Forbundsrepublikken Tyskland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.

7 Ved cellulosebeslutningens artikel 3 pålagde Kommissionen næsten samtlige beslutningens adressater bøder på mellem 50 000 og 500 000 ECU. Ni af de svenske adressater blev pålagt bøder. Disse virksomheder anlagde ikke annullations-søgsmål til prøvelse af beslutningen, men betalte deres bøder.

8 26 andre af de 43 oprindelige adressater for cellulosebeslutningen eller deres successorer anlagde annullationssøgsmål ved Domstolen til prøvelse af beslutningen i medfør af traktatens artikel 173. Ved dommen af 31. marts 1993 annullerede Domstolen bl.a. cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1 og 2, som fastslår overtrædelser af traktatens artikel 85, stk. 1. Endvidere ophævede eller nedsatte Domstolen de bøder, som var pålagt de virksomheder, der havde anlagt sagerne.

9 Den relevante del af konklusionen i dommen af 31. marts 1993 har følgende ordlyd:

»1) Artikel 1, stk. 1, i Kommissionens beslutning 85/202/EØF af 19. december 1984 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 annulleres.

2) Artikel 1, stk. 2, i den nævnte beslutning annulleres.

...

7) De bøder, som er pålagt sagsøgerne, bortfalder, undtagen bøden til Finnecell samt bøderne til Canfor, MacMillan, St Anne og Westar, hvilke sidste nedsættes til 20 000 ECU.

...«

- 10 Efter afsigelsen af denne dom anmodede sagsøgerne ved skrivelse af 24. november 1993 Kommissionen om at foretage en fornyet undersøgelse af deres retsstilling på baggrund af dommen og tilbagebetale de bøder, de havde betalt, i det omfang hver enkelt bøde oversteg det beløb på 20 000 ECU, som i henhold til dommen skulle betales af visse sagsøgere på grund af overtrædelser, i relation til hvilke cellulosebeslutningen ikke var blevet annulleret.
- 11 Skrivelsen af 24. november 1993 har følgende ordlyd:

»... The Swedish respondents contend that the Commission may not retain the fines they paid for infringements of Article 85(1) by concertation on announced and transaction prices once the ECJ has annulled the Commission's relevant finding.

...

The Swedish undertakings who paid fines in respect of infringements of Article 85(1) which have now been annulled by the Court are entitled to recover those fines. It is clear from the caselaw (see, for example, the two Snutpat cases-[1959] ECR 127 and [1961] ECR 53) that there is an obligation on the relevant Community institution (in this case, the Commission), to review the position of undertakings in a similar position, where the ECJ makes a ruling which is not addressed to those undertakings.

In this case, the Swedish respondents are in an identical position to the wood pulp producers who appealed the Commission's decision. The Court has annulled the Commission's findings in relations to concertation on announced and transaction prices. The Commission therefore has a duty to review the position of the Swedish respondents and to return that part of the fines paid by them which relates to the two infringements of Article 85 (1) which have been annulled.«

(»... De svenske adressater er af den opfattelse, at Kommissionen ikke kan beholde de bøder, som de har betalt for overtrædelser af artikel 85, stk. 1, i form af samordning af annoncerede priser og faktureringspriser, når EF-Domstolen har annulleret Kommissionens beslutning i så henseende.

...

De svenske virksomheder, der har betalt bøder for overtrædelser af artikel 85, stk. 1, som nu er blevet annulleret af Domstolen, har krav på tilbagebetaling af bøderne. Det fremgår klart af retspraksis (jf. f.eks. de to SNUPAT-domme, Rec. 1959, s. 275, og Rec. 1961, s. 103 (o.a.: Sml. 1954-1964, s. 141 og 247)), at den berørte fællesskabsinstitution (i det konkrete tilfælde Kommissionen) har pligt til at foretage en fornyet undersøgelse af situationen for virksomheder, der er i en tilsvarende situation, når EF-Domstolen afsiger en dom, der ikke vedrører disse virksomheder.

I det foreliggende tilfælde er de svenske adressater i nøjagtig samme situation som de celluloseproducenter, som anlagde sag til prøvelse af Kommissionens beslutning. Domstolen har annulleret beslutningen for så vidt angår konstateringen af en samordning af de annoncerede priser og faktureringspriserne. Kommissionen har derfor pligt til at foretage en fornyet undersøgelse af de svenske adressaters situation og tilbagebetale den del af de af dem betalte bøder, der vedrører de to overtrædelser af artikel 85, stk. 1, i relation til hvilke beslutningen er blevet annulleret«.)

¹² Ved skrivelse af 6. december 1993 oplyste Kommissionens tjenestegrene sagsøgerne om, at deres skrivelse af 24. november 1993 var blevet oversendt til Generaldirektoratet for Budgetter (GD XIX), som skulle undersøge, om det kunne imødekomme anmodningen.

- 13 Ved skrivelse af 4. februar 1994 meddelte generaldirektøren for Generaldirektoratet for Konkurrence (GD IV) sagsøgerne, at Kommissionen agtede at give afslag på anmodningen, og der blev givet sagsøgerne en frist til at fremkomme med deres eventuelle bemærkninger.
- 14 Som svar på sidstnævnte skrivelse anmodede sagsøgerne ved skrivelse af 8. april 1994 Kommissionen om at træffe en endelig beslutning angående de retlige konsekvenser af dommen af 31. marts 1993. De gentog denne anmodning ved skrivelser af 24. oktober og 21. december 1994.
- 15 Ved skrivelse af 4. oktober 1995 (herefter »skrivelsen af 4. oktober 1995« eller »den anfægtede beslutning«) afviste konkurrencekommissæren at imødekomme sagsørgernes anmodning om tilbagebetaling af bøderne. Det hedder i skrivelsen:

»In your letter of 24 November 1993 you asked the Commission to review the position of your clients ('the Swedish respondents') in light of the Court's judgment of 31 March 1993. More specifically, you requested the Commission to return the fines relating to the infringements found in the parts of its decision which had been annulled by the aforesaid judgment. Having received a preliminary reaction of my services (letter of 4 February 1994 signed by the Director General for Competition), you reiterated your request in your letters of 8 April, 24 October and 21 December 1994.

I do not see any possibility to accept your request. Article 3 of the decision imposed a fine on each of the producers on an individual basis. Consequently, in point 7 of the operative part of its judgment, the Court annulled or reduced the fines imposed on each of the undertakings who were applicants before it. In the absence of an application of annulment on behalf of your clients, the Court did not and indeed could not annul the parts of Article 3 imposing a fine on them. It follows that the obligation of the Commission to comply with the judgment of the Court

has been fulfilled in its entirety by the Commission reimbursing the fines paid by the successful applicants. As the judgment does not affect the decision with regard to your clients, the Commission was neither obliged nor indeed entitled to reimburse the fines paid by your clients.

As your clients' payment is based on a decision which still stands with regard to them, and which is binding not only on your clients but also on the Commission, your request for reimbursement cannot be granted.«

(»I Deres skrivelse af 24. november 1993 anmodede De Kommissionen om at foretage en fornyet undersøgelse af Deres klienters ('de svenske adressaters') situation på baggrund af Domstolens dom af 31. marts 1993. De anmodede nærmere bestemt Kommissionen om at tilbagebetale de bøder, der vedrører overtrædelser, som blev fastslået i de dele af Kommissionens beslutning, der blev annulleret ved den nævnte dom. Efter at have modtaget en foreløbig stillingtagen fra Kommissionens tjenestegrene (skrivelse af 4.2.1994 underskrevet af generaldirektøren for konkurrence) gentog De deres anmodning i Deres skrivelser af 8. april, 24. oktober og 21. december 1994.

Jeg ser ingen muligheder for at imødekomme Deres anmodning. Der blev ved beslutningens artikel 3 pålagt hver enkelt producent en bøde på individuelt grundlag. I overensstemmelse hermed ophævede eller nedsatte Domstolen de bøder, der var pålagt hver enkelt af de virksomheder, som havde anlagt sag ved Domstolen, jf. domskonklusionens punkt 7. Da Deres klienter ikke havde anlagt annullations-søgsmål, kunne Domstolen ikke annullere artikel 3, for så vidt som der herved blev pålagt Deres klienter en bøde. Kommissionen har således fuldt ud opfyldt Domstolens dom ved at tilbagebetale de bøder, der var betalt af de sagsøgere, der fik medhold. Eftersom dommen ikke påvirker beslutningen i relation til Deres klienter, var Kommissionen hverken forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale de bøder, Deres klienter har betalt.

Da de af deres klienter betalte bøder hviler på en beslutning, som stadig er gyldig i forhold til dem, og som ikke alene er bindende for Deres klienter, men også for Kommissionen, kan Deres anmodning om tilbagebetaling ikke imødekommes.«)

Retsforhandlinger og parternes påstande

- 16 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 15. december 1995 har sagsøgerne anlagt nærværende sag.

- 17 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling og opfordret Kommissionen til under retsmødet at udtale sig vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt Domstolens dom af 22. marts 1961 i de forenede sager 42/59 og 49/59, SNUPAT mod Den Høje Myndighed (Sml. 1954-1964, s. 247, org. ref.: Rec. s. 99), er relevant.

- 18 I retsmødet den 11. september 1996 afgav parterne mundtlige indlæg og besvarede spørgsmål fra Retten sammensat af afdelingsformanden, H. Kirschner, og dommerne B. Vesterdorf, C.W. Bellamy, A. Kalogeropoulos og A. Potocki.

- 19 Efter at dommer H. Kirschner er afgået ved døden den 6. februar 1997, har rådslagningen og afstemningen i overensstemmelse med procesreglementets artikel 32 fundet sted med deltagelse af de tre dommere, der har underskrevet dommen.

20 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

- Beslutningen af 4. oktober 1995 annulleres.
- Kommissionen tilpligtes at træffe alle de nødvendige foranstaltninger til opfyldelse af Domstolens dom af 31. marts 1993, herunder navnlig at tilbagebetale sagsøgerne de bøder, der er betalt af dem eller af de virksomheder, hvis rettigheder og forpligtelser de har overtaget, med de beløb, der er angivet i bilag 6 til stævningen.
- Kommissionen tilpligtes at forrente beløbene fra datoen for de svenske adressaters betaling af bøderne, indtil tilbagebetaling sker, med
 - oprindeligt den af Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde anvendte rentesats, siden den af Det Europæiske Monetære Institut anvendte sats, begge forhøjet med 1,5 procentpoint, eller
 - Banque Nationale de Belgique's gældende udlånsrentesats forhøjet med et procentpoint,

op til de i bilag 9 til stævningen anførte rentebeløb.

- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

21 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Sagen afvises.
- Subsidiært: frifindelse.
- Sagsøgerne tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Den første påstand om annullation af den beslutning, der hævdes at være indeholdt i skrivelsen af 4. oktober 1995

Formaliteten

Parternes argumenter

- 22 Kommissionen har gjort gældende, at annullationspåstanden bør afvises, idet skrivelsen af 4. oktober 1995 alene udgør en bekræftelse af cellulosebeslutningen for så vidt angår sagsøgerne. Skrivelsen er således ikke en retsakt, der kan anfægtes.
- 23 Skrivelsen af 4. oktober 1995 indeholder i forhold til cellulosebeslutningen ingen nye elementer, der ændrer sagsøgernes retsstilling. Det bekræftes i skrivelsen blot, at cellulosebeslutningen fortsat er gyldig for sagsøgernes vedkommende, og at der således ikke er anledning til at genoptage beslutningen.
- 24 Selv om der er nedlagt påstand om annullation af en ny beslutning, der hævdes at være indeholdt i skrivelsen af 4. oktober 1995, drejer sagen sig i realiteten om cellulosebeslutningen. Da fristen for et annullationssøgsmål til prøvelse af cellulosebeslutningen for længst er udløbet, må nærværende sag derfor afvises.
- 25 Sagsøgerne har gjort gældende, at skrivelsen af 4. oktober 1995 er en retsakt, der kan anfægtes i medfør af traktatens artikel 173.
- 26 Skrivelsen må nemlig betragtes som en ny beslutning i forhold til cellulosebeslutningen. I skrivelsen tager Kommissionen for første gang stilling til de forpligtelser,

der for den følger af dommen af 31. marts 1993, og den beslutter på grundlag heraf ikke at tilbagebetale de bøder, der er betalt af sagsøgerne og af de virksomheder, hvis rettigheder og forpligtelser de har overtaget.

- 27 Det er derfor ikke korrekt, at skrivelsen af 4. oktober 1995 intet indeholder, der ikke allerede fremgik af cellulosebeslutningen. I cellulosebeslutningen fastslog Kommissionen, at sagsøgerne havde begået forskellige overtrædelser af konkurrencereglerne, og det blev pålagt sagsøgerne at bringe disse overtrædelser til ophør, ligesom de blev pålagt bøder. I skrivelsen af 4. oktober 1995 traf Kommissionen derimod for første gang en klar og endelig beslutning om ikke at tilbagebetale bøderne.
- 28 Der er tale om en retsakt, der umiddelbart og uigenkaldeligt påvirker de pågældende virksomheders retsstilling (Domstolens dom af 11.11.1981, sag 60/81, IBM mod Kommissionen, Sml. s. 2639, og Rettens dom af 18.12.1992, forenede sager T-10/92, T-11/92, T-12/92 og T-15/92, Cimenteries CBR m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2667).

Rettens bemærkninger

- 29 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at søgsmål til anfægtelse af rent bekræftende afgørelser af tidligere afgørelser, der ikke er blevet anfægtet rettidigt, skal afvises (Domstolens dom af 15.12.1988, forenede sager 166/86 og 220/86, Irish Cement mod Kommissionen, Sml. s. 6473, præmis 16, og Rettens dom af 14.7.1995, sag T-275/94, Groupement des cartes bancaires »CB« mod Kommissionen, Sml. II, s. 2169, præmis 27). En retsakt, der blot bekræfter en tidligere retsakt, kan ikke give de berørte mulighed for på ny at rejse spørgsmålet om lovligheden af den bekræftede retsakt (dommen af 22.3.1961 i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed, a.st., Rec. s. 146).

- 30 I det foreliggende tilfælde anmodede sagsøgerne ved deres skrivelse af 24. november 1993 Kommissionen om på baggrund af præmisserne i dommen af 31. marts 1993 at foretage en fornyet undersøgelse af cellulosebeslutningens retsvirkninger for sagsøgerne. De anmodede navnlig Kommissionen om at tilbagebetale bøderne for de overtrædelser, der blev fastslået i de dele af beslutningen, som blev annulleret ved dommen af 31. marts 1993.
- 31 Denne anmodning om en fornyet undersøgelse blev afvist ved skrivelsen af 4. oktober 1995 med den begrundelse, at Kommissionen havde opfyldt dommen af 31. marts 1993 ved at tilbagebetale de betalte bøder, i det omfang de var blevet ophævet ved Domstolens dom.
- 32 For at kunne afgøre, om Kommissionens afvisning af at foretage en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellulosebeslutningen i forhold til sagsøgerne udgør en rent bekræftende retsakt, er det nødvendigt først at undersøge, om Kommissionen i det foreliggende tilfælde i medfør af traktatens artikel 176 havde pligt til at foretage en sådan fornyet undersøgelse.
- 33 Man vil nemlig kun i denne situation skulle betragte den retsakt, der er indeholdt i Kommissionens skrivelse af 4. oktober 1995, hvori der stiltiende tages stilling til omfanget af Kommissionens forpligtelser i henhold til traktatens artikel 176 som følge af dommen af 31. marts 1993, som en ny beslutning, der kan anfægtes ved et annulationssøgsmål (jf. i denne henseende Domstolens dom af 26.4.1988, forenede sager 97/86, 193/86, 99/86 og 215/86, Asteris m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2181, præmis 8, 32 og 33), idet sidstnævnte beslutning vil skulle anses for at være truffet på en ny retlig baggrund i forhold til cellulosebeslutningen.
- 34 Eftersom spørgsmålet om, hvorvidt dommen af 31. marts 1993 medfører en forpligtelse til at foretage en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellulosebeslutningen i forhold til sagsøgerne, henhører under sagens realitet, bør spørgsmålet om påstandens antagelse til realitetsbehandling behandles samtidig med realiteten.

Realiteten

Parternes argumenter

- 35 Sagsøgerne har fremført et enkelt anbringende, som går ud på, at Kommissionen ved at afvise at tage cellulosebeslutningen op til fornyet overvejelse for så vidt angår sagsøgerne på baggrund af dommen af 31. marts 1993 og at tilbagebetale de af dem betalte bøder har handlet i strid med de retlige konsekvenser af Domstolens dom af 31. marts 1993. Anbringendet har to led.
- 36 Som det første led i anbringendet gør sagsøgerne gældende, at Kommissionen har tilsidesat det fællesskabsretlige princip, at en dom om annulation medfører, at den anfægtede retsakt — i det konkrete tilfælde cellulosebeslutningen — er ugyldig *erga omnes* og *ex tunc*.
- 37 Det fremgår af traktatens artikel 174, stk. 1, at princippet om, at en annullationsdom har virkning *erga omnes*, både gælder for beslutninger som den her omhandlede og for forordninger, idet der i bestemmelsen ikke i relation til retsvirkningerne af, at en retsakt erklæres ugyldig, sondres mellem de forskellige former for retsakter.
- 38 I modsætning til hvad Kommissionen gør gældende, skal cellulosebeslutningen ikke betragtes som en samling individuelle beslutninger, men som en enkelt beslutning rettet til flere virksomheder. Denne vurdering støttes af, at Domstolen i dommen af 31. marts 1993 konstaterede, at Kommissionen ikke har forsøgt at redegøre for, hvorledes de i beslutningens artikel 1, stk. 1 og 2, fastslåede overtrædelser vedrørte hver enkelt adressat for beslutningen med angivelse af, mellem hvilke virksomheder samordningen havde fundet sted og i hvilke perioder.

- 39 Endvidere fremgår det ifølge sagsøgerne af fast retspraksis, at en annullationsdom har virkning erga omnes (jf. Domstolens dom af 21.12.1954, sag 2/54, Italien mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 5, org. ref.: Rec. s. 73, af 11.2.1955, sag 3/54, Assider mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 9, org. ref.: Rec. s. 123, af 11.2.1955, sag 4/54, I. S.A. mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 11, org. ref.: Rec. s. 177, af 28.6.1955, sag 5/55, Assider mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 17, org. ref.: Rec. s. 263, og dommen af 22.3.1961 i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed, generaladvokat Lagrange's forslag til afgørelse forud for Domstolens dom af 27.3.1963, forenede sager 28/62, 29/62 og 30/62, Da Costa en Schaake m.fl., Sml. 1954-1964, s. 395, på s. 399, org. ref.: Rec. s. 59, på s. 79, generaladvokat Gand's forslag til afgørelse forud for Domstolens kendelse af 5.10.1969, sag 50/69 R, Tyskland mod Kommissionen, Rec. s. 449, på s. 454, generaladvokat Dutheillet de Lamothe's forslag til afgørelse forud for Domstolens dom af 13.6.1972, forenede sager 9/71 og 11/71, Compagnie d'approvisionnement og Grands Moulins de Paris mod Kommissionen, Sml. 1972, s. 101, org. ref.: Rec. s. 391, på s. 411, Domstolens dom af 25.11.1976, sag 30/76, Küster mod Parlamentet, Sml. s. 1719, og generaladvokat Reischl's forslag til afgørelse i samme sag, Sml. s. 1730, Domstolens dom af 5.3.1980, sag 76/79, Könecke mod Kommissionen, Sml. s. 665, af 13.5.1981, sag 66/80, International Chemical Corporation, Sml. s. 1191, dommen i sagen Asteris m.fl. mod Kommissionen, Domstolens dom af 2.3.1989, sag 359/87, Pinna, Sml. s. 585, og generaladvokat Lenz' forslag til afgørelse i samme sag, punkt 13-16 og 29).
- 40 Sagsøgerne har anført, at Fællesskabets retsinstanser ganske vist kan begrænse erga omnes-virkningen af deres domme (jf. f.eks. Rettens domme af 29.6.1995, henholdsvis sag T-30/91, Solvay mod Kommissionen, Sml. II, s. 1775, og sag T-36/91, ICI mod Kommissionen, Sml. II, s. 1847), men at Domstolen ikke har gjort brug af denne mulighed i dommen af 31. marts 1993. I modsætning til cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 4, blev artikel 1, stk. 1 og 2, annulleret uden nogen form for begrænsning med hensyn til virkningerne af annullationen, hvorfor de i de pågældende bestemmelser indeholdte konstateringer også blev annulleret i forhold til sagsøgerne.
- 41 Det kan ifølge sagsøgerne ikke ændre noget herved, at det i domskonklusionens punkt 7 hedder, at »de bøder, som er pålagt sagsøgerne, bortfalder«. Anvendelsen af ordet »sagsøgerne« havde alene til formål at adskille de virksomheder, hvis bøder Domstolen annullerede i det hele, fra de virksomheder, hvis bøder helt eller delvis blev stadfæstet.

- 42 Det følger efter sagsøgernes opfattelse heraf, at Kommissionen i medfør af Domstolens dom af 31. marts 1993 med henblik på at undgå enhver ugrundet berigelse var forpligtet til at tilbagekalde cellulosebeslutningen, for så vidt som der herved blev pålagt de svenske adressater bøder for de i artikel 1, stk. 1 og 2, fastslåede overtrædelser, og foretage en delvis tilbagebetaling af disse bøder med en forrentning, der svarer til Kommissionens fordel ved at have disponeret over de pågældende beløb.
- 43 Som det andet led i anbringendet har sagsøgerne gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 176.
- 44 I henhold til denne bestemmelse har den berørte institution pligt til at gennemføre de til opfyldelse af en dom om annullation nødvendige foranstaltninger, ikke alene i forhold til sagens parter, men også i forhold til andre parter. Pligten til at opfylde en dom indebærer bl.a., at den sagsøgte institution skal foretage en fornyet undersøgelse af lignende sager på baggrund af dommen. I det foreliggende tilfælde havde Kommissionen bl.a. pligt til at sørge for, at de svenske adressater, der er i en situation, der kan sidestilles med de daværende sagsøgere, bliver stillet på samme måde som disse virksomheder (dommen af 22.3.1961 i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed; jf. også Domstolens dom af 6.3.1979, sag 92/78, Simmenthal mod Kommissionen, Sml. s. 777, og dommen i sagen Könecke mod Kommissionen).
- 45 Den berørte institution skal i dette øjemed ikke blot undersøge domskonklusionen, men også dommens præmisser (dommen i sagen Asteris m.fl. mod Kommissionen). Sagsøgerne har i denne forbindelse understreget, at dommen af 31. marts 1993 indeholder nogle generelle betragtninger, der også gælder konstateringerne vedrørende deres påståede overtrædelser.
- 46 De henviser bl.a. til, at Domstolen annullerede cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1, med den begrundelse, at Kommissionen ikke havde redegjort for bestemte dokumenters beviskraft og ikke havde godtgjort, at en samordning af priserne var den eneste sandsynlige forklaring på den parallelle adfærd, Kommissionen påberåbte sig. De understreger endvidere, at artikel 1, stk. 2, blev annulleret med

den begrundelse, at konstateringen af den pågældende overtrædelse ikke var nævnt i meddelelsen af klagepunkter, hvilket udgjorde en tilsidesættelse af retten til kontradiktion og medfører, at Kommissionens procedure i forhold til hver enkelt adressat for denne meddelelse af klagepunkter, som senere blev beskyldt for at have deltaget i overtrædelsen, var mangelfuld. Alle de bøder, der blev betalt på grundlag af de pågældende konstateringer, skulle derfor have været tilbagebetalt.

47 Kommissionen har anført, at det afgørende spørgsmål i sagen er, om en virksomhed, som Kommissionen har pålagt en bøde for overtrædelse af konkurrenceretten, og som har betalt denne bøde uden at anlægge annullationssøgsmål til prøvelse af beslutningen, efterfølgende kan kræve bøden tilbagebetalt med den begrundelse, at Fællesskabets retsinstanser har annulleret bøder, der er pålagt andre virksomheder, som rettidigt har anlagt annullationssøgsmål og fået medhold.

48 Efter Kommissionens opfattelse må dette spørgsmål besvares benægtende, da beslutninger, hvorved der pålægges bøder, er individuelle beslutninger rettet til særskilte adressater. Kun adressaten selv kan anlægge annullationssøgsmål til prøvelse af den pågældende beslutning. Hvis en adressat vælger ikke at anlægge et sådant annullationssøgsmål inden for de herfor fastsatte frister, vil beslutningen i overensstemmelse med traktatens artikel 189 vedblive med at være gyldig i forhold til den pågældende og bindende i alle enkeltheder. Der er således intet, der giver Kommissionen pligt til — eller mulighed for — at tilbagebetale de omhandlede bøder, end ikke delvis. En imødekommelse af sagsøgernes anmodning ville være ensbetydende med en omgåelse af fristen i henhold til traktatens artikel 173.

49 Kommissionen bestrider det af sagsøgerne anførte om, at Domstolens annullation af cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1 og 2, har virkning erga omnes, og at Kommissionen derfor er forpligtet til at tilbagebetale de bøder, der er betalt på baggrund af de i disse to stykker indeholdte konstateringer.

- 50 Den har herved anført, at sagsøgerne sammenblander den retlige karakter af henholdsvis beslutninger og forordninger. Forordninger har retsvirkninger for generelt og abstrakt fastlagte persongrupper, hvorimod beslutninger er individuelle forvaltningsakter, der påvirker individuelle adressaters retsstilling. Den blotte omstændighed, at de beslutninger, hvorved sagsøgerne blev pålagt bøderne, blev truffet samtidig med beslutningerne vedrørende de andre implicerede virksomheder, ændrer intet ved den enkelte beslutnings individuelle karakter. Mens en annullation af en forordning kan have generelle virkninger, kan en annullation af en beslutning kun påvirke retsstillingen for den sagsøger, der får medhold.
- 51 Eftersom cellulosebeslutningen i realiteten udgør en samling individuelle beslutninger rettet til de forskellige adressater og pålægger bøder individuelt, har dommen af 31. marts 1993 ikke virkning erga omnes som anført af sagsøgerne. Denne fortolkning har støtte i ordlyden af domskonklusionen, hvorefter Domstolen ophævede eller nedsatte »de bøder, som er pålagt sagsøgerne«, dvs. de bøder, der var pålagt de virksomheder, som havde anlagt sag. Domstolen kunne ikke annullere de bøder, der var pålagt de svenske adressater.
- 52 Over for anbringendet om, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 176, har Kommissionen anført, at den fuldt ud har opfyldt dommen af 31. marts 1993 ved at tilbagebetale de bøder, der var betalt af de sagsøgere, som fik medhold ved Domstolen. For så vidt angår de svenske adressater, som er sagsøgere i nærværende sag, er Kommissionen hverken forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale de af disse virksomheder betalte bøder.
- 53 Kommissionen har endelig gjort gældende, at sagsøgernes bemærkning om, at Kommissionen har pligt til at sørge for, at de svenske adressater, der er i en situa-

tion, der kan sidestilles med de daværende sagsøgeres, bliver stillet på samme måde som disse virksomheder, er åbenbart forkert. De svenske adressater er nemlig ikke i samme situation som de øvrige adressater for beslutningen, da de netop ikke har anlagt annullationssøgsmål inden for den i traktatens artikel 173 fastsatte frist.

- 54 Kommissionen har som svar på et spørgsmål fra Retten under retsmødet gjort gældende, at resultatet i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed ikke kan overføres til det foreliggende tilfælde. Der er nemlig betydelige forskelle mellem baggrunden for nærværende sag og baggrunden for SNUPAT-sagen (jf. ud over dommen af 22.3.1961 i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed også Domstolens dom af 17.7.1959, forenede sager 32/58 og 33/58, SNUPAT mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 141, org. ref.: Rec. s. 275, og af 12.7.1962, sag 14/61, Hoogovens mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 327, org. ref.: Rec. s. 485). For det første havde virksomheden SNUPAT i modsætning til de svenske adressater rettidigt benyttet alle de mulige retsmidler med henblik på at anfægte de for den bebyrdende beslutninger fra Den Høje Myndigheds side. For det andet vedrørte SNUPAT-sagen en udligningsordning, der efter sin karakter skabte en forbindelse mellem den behandling, Den Høje Myndighed gav de forskellige virksomheder. De fritagelser, der blev givet bestemte virksomheder, medførte nemlig automatisk højere afgifter for de andre virksomheder, herunder sagsøgeren SNUPAT. I det foreliggende tilfælde er der ikke en sådan forbindelse mellem adressaterne.

Rettens bemærkninger

- 55 Der skal først tages stilling til sagsøgernes argument om, at dommen af 31. marts 1993 har virkning erga omnes. Ifølge sagsøgerne annullerede Domstolen ved dommen cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1 og 2, uden at begrænse rækkevidden af denne annullation, hvorfor Kommissionens konstateringer med hensyn til de i de pågældende bestemmelser nævnte overtrædelser også blev annulleret i forhold til sagsøgerne.

- 56 Dette argument kan ikke tiltrædes. Der er ganske vist intet, der forbyder Kommissionen at træffe afgørelse vedrørende flere overtrædelser ved en enkelt beslutning, endog selv om nogle adressater ikke er berørt af alle overtrædelserne, når blot det for hver adressat er muligt med sikkerhed af beslutningen at uddrage de klagepunkter, der vedrører den pågældende (Domstolens dom af 16.12.1975, forenede sager 40/73-48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Coöperatieve Vereniging »Suiker Unie« m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1663, præmis 111), men Retten finder, at cellulosebeslutningen, selv om den er udformet og offentliggjort som én enkelt beslutning, skal betragtes som en samling individuelle beslutninger, der i forhold til hver enkelt adressat fastslår, hvilke(n) overtrædelse(r) virksomheden har begået, og eventuelt pålægger virksomheden en bøde. Kommissionen kunne således, hvis den havde ønsket det, formelt have vedtaget flere særskilte individuelle beslutninger, der fastslog de enkelte overtrædelser af traktatens artikel 85.
- 57 Denne vurdering har desuden støtte i ordlyden af cellulosebeslutningens dispositive del, idet Kommissionen heri for hver enkelt virksomheds vedkommende individuelt fastslår, hvilke overtrædelser den har begået, og følgelig pålægger beslutningens adressater individuelle bøder (jf. særlig cellulosebeslutningens artikel 1 og 3).
- 58 I henhold til traktatens artikel 189 er hver enkelt af disse individuelle beslutninger, der indgår i cellulosebeslutningen, bindende i alle enkeltheder for dem, den angiver at være rettet til. Hvis en adressat ikke i medfør af artikel 173 har anlagt annulationssøgsmål til prøvelse af cellulosebeslutningen i forhold til den pågældende virksomhed, vedbliver beslutningen således med at være gyldig og bindende for denne (jf. i samme retning Domstolens dom af 9.3.1994, sag C-188/92, TWD Textilwerke Deggendorf, Sml. I, s. 833, præmis 13).
- 59 Hvis en adressat beslutter at anlægge et annulationssøgsmål, skal Fællesskabets retsinstanser kun tage stilling til de elementer i beslutningen, der vedrører den pågældende virksomhed. De elementer i beslutningen, der vedrører andre adressa-

ter, og som ikke er blevet anfægtet, er derimod ikke en del af genstanden for den sag, som Fællesskabets retsinstanser skal afgøre.

- 60 Fællesskabets retsinstanser kan i forbindelse med et annullationssøgsmaal kun træffe afgørelse vedrørende den sagsgenstand, som parterne har forelagt dem. En beslutning som cellulosebeslutningen kan derfor kun annulleres i forhold til de adressater, der får medhold i de sager, de har anlagt ved Fællesskabets retsinstanser.
- 61 Retten finder herefter, at punkt 1 og 2 i konklusionen i Domstolens dom må fortolkes således, at cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1 og 2, kun blev annulleret, for så vidt som bestemmelserne vedrører de parter, der fik medhold ved Domstolen. Denne vurdering har desuden støtte i punkt 7 i domskonklusionen, hvorefter alene »de bøder, som er pålagt sagsøgerne«, ophæves eller nedsættes.
- 62 Det bemærkes i denne forbindelse, at den retspraksis, sagsøgerne har påberåbt sig til støtte for argumentet om, at annullationsdommen har virkning erga omnes, som anført af Kommissionen er irrelevant i det foreliggende tilfælde, idet alle de citerede domme vedrører andre retlige spørgsmål på baggrund af ganske særlige faktiske omstændigheder.
- 63 Anbringendets første led kan herefter ikke tiltrædes.
- 64 Der skal dernæst tages stilling til anbringendets andet led om, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 176 ved ikke at have opfyldt sin forpligtelse til at foretage en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellulosebeslutningen i forhold til de svenske adressater.

- 65 Ifølge traktatens artikel 176, stk. 1, har »den eller de institutioner, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, ... pligt til at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger«.
- 66 I sin skrivelse af 4. oktober 1995 afviste Kommissionen at foretage en fornyet undersøgelse af de svenske adressaters retsstilling i relation til cellulosebeslutningen på baggrund af dommen af 31. marts 1993 og navnlig at undersøge, om der med henblik på opfyldelse af dommen skulle ske hel eller delvis tilbagebetaling af de bøder, der ved cellulosebeslutningen var pålagt de adressater, som ikke havde anlagt annullationssøgsmål. Som begrundelse herfor gjorde Kommissionen gældende, at den under alle omstændigheder hverken var forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale de af de svenske adressater betalte bøder.
- 67 Det skal på grundlag af denne argumentation først undersøges, om Kommissionen i medfør af traktatens artikel 176 havde pligt til på baggrund af dommen af 31. marts 1993 at foretage en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellulosebeslutningen i forhold til de adressater, der ikke rettidigt havde anlagt annullationssøgsmål. Retten skal i så fald dernæst tage stilling til, om Kommissionen i det foreliggende tilfælde havde ret til at afvise at foretage en sådan fornyet undersøgelse med den begrundelse, at den hverken var forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale de betalte bøder.
- 68 Med henblik på at fastlægge omfanget af Kommissionens forpligtelser i henhold til traktatens artikel 176 i det foreliggende tilfælde skal indholdet af forpligtelsen til at gennemføre »de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger« defineres nærmere, idet det skal afgøres, om denne forpligtelse også omfatter foranstaltninger vedrørende de adressater for cellulosebeslutningen, der ikke havde anlagt annullationssøgsmål inden for den i traktatens artikel 173 fastsatte frist.

- 69 Ordlyden af traktatens artikel 176 giver ikke grundlag for at antage, at den i bestemmelsen fastsatte forpligtelse udelukkende gælder i forhold til retsstillingen for parterne i den sag, den pågældende dom er afsagt i. Det kan derfor ikke på forhånd udelukkes, at de foranstaltninger, den pågældende institution skal træffe, undtagelsesvis kan række ud over de egentlige rammer for den sag, der førte til annullationsdommen, med henblik på at fjerne virkningerne af de ved dommen fastslåede ulovligheder (jf. i denne retning dommen i sagen Asteris m.fl. mod Kommissionen, præmis 28-31).
- 70 Dette synspunkt er blevet indtaget af Domstolen i relation til EKSF-traktatens artikel 34, som fastsætter forpligtelser for den berørte institution, der svarer til de i EF-traktatens artikel 176 fastsatte. Ved dommen af 22. marts 1961 i sagen SNUPAT mod Den Høje Myndighed fastslog Domstolen, at Den Høje Myndighed som følge af en dom, hvorved det var blevet fastslået, at en forvaltningsakt, der gav sagsøgeren bestemte fordele i form af fritagelser var ulovlig, havde pligt til at tage sin tidligere holdning til lovligheden af disse fritagelser op til fornyet overvejelse og undersøge, om lignende beslutninger, der tidligere var truffet til fordel for andre virksomheder, kunne fastholdes under hensyntagen til de ved dommen fastslåede principper. Desuden kunne Den Høje Myndighed efter omstændighederne i medfør af legalitetsprincippet være forpligtet til at ophæve sidstnævnte beslutninger (Rec. s. 150 og s. 159-161).
- 71 For så vidt angår spørgsmålet, om denne retspraksis kan overføres til det foreliggende tilfælde, finder Retten, at tre forhold er relevante. For det første annullerer dommen af 31. marts 1993 en del af en retsakt bestående af flere individuelle beslutninger, som er truffet som afslutning på samme administrative procedure. For det andet var sagsøgerne i nærværende sag ikke alene adressater for samme retsakt, men de blev også pålagt bøder for påståede overtrædelser af traktatens artikel 85, med hensyn til hvilke retsakten i forhold til de adressater, der havde anlagt et søgsmål i henhold til traktatens artikel 173, blev annulleret ved dommen af 31. marts 1993. For det tredje er de individuelle beslutninger, der blev truffet i forhold til sagsøgerne i nærværende sag, ifølge disse baseret på de samme faktiske konstateringer og de samme økonomiske og retlige vurderinger som dem, der blev underkendt ved dommen.

- 72 Under disse omstændigheder finder Retten, at den pågældende institution i medfør af traktatens artikel 176 kan være forpligtet til på baggrund af en anmodning, der er indgivet inden for en rimelig frist, at undersøge, om den ikke alene bør træffe foranstaltninger i forhold til de parter, der har fået medhold, men også i forhold til de adressater for retsakten, som ikke har anlagt annullationssøgsmål. Når en dom fra Domstolen medfører, at en konstatering af en overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1, bortfalder, fordi den påståede samordnede praksis ikke er godtgjort, ville det være i strid med legalitetsprincippet, såfremt Kommissionen ikke havde pligt til at undersøge sin oprindelige beslutning i forhold til en anden deltager i den samme samordnede praksis, som er truffet på samme faktiske grundlag.
- 73 Det skal dernæst fastlægges, hvilke forpligtelser der følger af dommen af 31. marts 1993, og i lyset af de netop opregnede principper undersøges, hvorvidt dommen indebærer en forpligtelse for Kommissionen til at foretage en fornyet undersøgelse af de svenske adressaters retsstilling i forhold til cellulosebeslutningen. Der skal herved både foretages en gennemgang af domskonklusionen og af præmisserne.
- 74 Det fremgår således af Domstolens praksis, at den pågældende institution med henblik på at efterkomme en sådan dom og opfylde den fuldt ud ikke blot skal tage hensyn til dommens konklusion, men også til de præmisser, som har ført til domskonklusionen, og som danner det fornødne grundlag for denne i den forstand, at de er nødvendige, når det skal afgøres, hvad konklusionen helt præcist går ud på. Det er nemlig disse præmisser, som dels fastslår, nøjagtig hvilken bestemmelse der anses for ulovlig, dels angiver de nøjagtige grunde til den i konklusionen fastslåede ulovlighed, og som den pågældende institution skal tage hensyn til, når den udsteder en anden retsakt i stedet for den, der er blevet annulleret (dommen i sagen Asteris m.fl. mod Kommissionen, præmis 27).
- 75 I det foreliggende tilfælde må det konstateres, at Domstolen annullerede cellulosebeslutningens artikel 1, stk. 1, på grundlag af nogle betragtninger, der generelt vedrører Kommissionens undersøgelse af cellulosemarkedet og ikke hviler på nogen form for undersøgelse af cellulosebeslutningens adressaters individuelle adfærd eller praksis.

- 76 Der skal i denne forbindelse erindres om, at Kommissionen ved den nævnte bestemmelse i beslutningen havde fastslået, at der forelå en samordning mellem celluloseproducenter — herunder alle de svenske adressater, der er sagsøgere i nærværende sag — af priserne på bleget sulfatcellulose for levering til Fællesskabet i hele eller dele af perioden 1975-1981. Samordningen kom til udtryk ved et system med kvartalsvise prisannonceringer.
- 77 Domstolen fastslog imidlertid, at systemet med kvartalsvise prisannonceringer ikke i sig selv var i strid med traktatens artikel 85, stk. 1 (dommens præmis 64 og 65), og forkastede Kommissionens synspunkt om, at prisannonceringssystemet var bevis for en samordning på et tidligere stadium (dommens præmis 66-127).
- 78 For så vidt angår dette sidstnævnte synspunkt fastslog Domstolen for det første, at de telexer, der nævnes i cellulosebeslutningens betragtning 61 ff., ikke kunne tages i betragtning som bevis for sagsøgernes påståede overtrædelse, da Kommissionen ikke kunne angive disse dokumenters beviskraft nøjere.
- 79 For det andet udtalte Domstolen med hensyn til de øvrige beviser, Kommissionen havde fremlagt, at det ikke var godtgjort, at en samordning af priserne var den eneste sandsynlige forklaring på tegnene på en parallel adfærd på markedet.
- 80 Domstolen kunne således på grundlag af nogle sagkyndige erklæringer konstatere, at prisannonceringssystemet kunne betragtes som en rationel reaktion på, at cellulosemarkedet var et langsigtet marked, og på både købernes og sælgernes behov for at begrænse de forretningsmæssige risici. Sammenfaldet mellem prisannonceringsdatoerne kunne betragtes som en direkte følge af den høje grad af gennem-

skuelighed på markedet, som ikke nødvendigvis måtte betragtes som kunstig. Endelig kunne paralleliteten mellem priser og pristendenser ifølge Domstolen forklares på tilfredsstillende måde med de oligopolistiske tendenser på markedet og de særlige omstændigheder, der gjorde sig gældende i visse perioder (dommens præmis 126).

81 Da der ikke forelå en samling tungtvejende, nøjagtige og samstemmende beviser, fandt Domstolen derfor, at Kommissionen ikke havde bevist, at der havde fundet samordning sted af de annoncerede priser (dommens præmis 127).

82 Retten finder, at disse betragtninger fra Domstolens side — som generelt vedrører rigtigheden af Kommissionens økonomiske og retlige vurdering af den parallelle adfærd, der var observeret på markedet — kan rejse alvorlig tvivl om lovligheden af cellulosebeslutningen, for så vidt som det i dennes artikel 1, stk. 1, fastslås, at de svenske adressater også har overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1, ved at have samordnet priserne på bleget sulfatcellulose for levering til Fællesskabet i de angivne perioder.

83 Kommissionen fastslår ganske vist i betragtning 82 til cellulosebeslutningen, at beviset for samordningen både var de forskellige former for direkte eller indirekte udveksling af oplysninger og den konstaterede parallelle adfærd (jf. også præmis 66 i dommen af 31.3.1993), men det fremgår af Kommissionens svar på Domstolens spørgsmål, at det væsentligste bevis for den konstaterede overtrædelse var den parallelle adfærd, der var observeret på markedet. Ifølge Kommissionen byggede konstateringen af en samordning af de annoncerede priser eller faktureringspriserne i intet tilfælde alene på de telexer eller andre dokumenter, der er nævnt i betragtning 61-70 til cellulosebeslutningen (jf. punkt VII. F i retsmøderapporten i den sag, der førte til dommen af 31.3.1993, Sml. 1993 I, s. 1416).

- 84 Selv hvis det antages, at de sidstnævnte dokumenter kan give grundlag for nogle af eller alle konstateringerne i cellulosebeslutningens dispositive del i forhold til visse af de svenske adressater (jf. i denne forbindelse generaladvokat Darmon's forslag til afgørelse forud for dommen af 31.3.1993, punkt 464-476), ændrer dette ikke noget ved, at Domstolen forkastede Kommissionens væsentligste bevis for en pris-samordning og dermed for en overtrædelse af traktatens artikel 85 i forhold til alle cellulosebeslutningens adressater. Retten finder, at dommen på dette punkt klart kan påvirke konstateringerne vedrørende de svenske adressater.
- 85 Ud fra disse betragtninger, og uden at det er nødvendigt at undersøge, hvilken betydning Domstolens konstateringer i præmis 40 ff. i dommen af 31. marts 1993 vedrørende manglerne ved meddelelsen af klagepunkter kan have for fastslåelsen af de svenske adressaters overtrædelse i form af en samordning af faktureringspriserne, finder Retten, at Kommissionen — i medfør af traktatens artikel 176 og princippet om god forvaltningsskik — på grundlag af sagsøgernes anmodning havde pligt til på baggrund af præmisserne i dommen af 31. marts 1993 at foretage en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellulosebeslutningen i forhold til de svenske adressater og vurdere, om de betalte bøder på grundlag af en sådan undersøgelse skulle tilbagebetales.
- 86 Det følger heraf, at skrivelsen af 4. oktober 1995, som på ingen måde blot er en bekræftelse af den vurdering, der blev anlagt i cellulosebeslutningen, nødvendigvis indeholder en beslutning fra Kommissionens side i medfør af traktatens artikel 176 om, at præmisserne i dommen af 31. marts 1993 ikke medførte en forpligtelse for Kommissionen til at tage sin tidligere holdning op til fornyet overvejelse. Der er tale om en ny beslutning, som sagsøgerne kunne anfægte, hvilket de har gjort rettidigt ved nærværende søgsmål. Sagen må derfor antages til realitetsbehandling.
- 87 Den ovennævnte dom i sagen TWD Textilwerke Deggendorf findes ikke at være til hinder for en beslutning om antagelse til realitetsbehandling, idet en sådan beslut-

ning ikke giver sagsøgerne mulighed for at omgå søgsmålsfristerne og dermed cellulosebeslutningens endelige karakter i forhold til dem. I modsætning til hvad der var tilfældet i Deggendorf-sagen, hvor den pågældende virksomhed i forbindelse med en præjudiciel sag forsøgte at gøre gældende, at en beslutning, som den ikke havde anfægtet inden for den i artikel 173 fastsatte frist, var ulovlig, er genstanden for domstolsprøvelsen i nærværende sag ikke den oprindelige beslutning, dvs. cellulosebeslutningen, men en ny beslutning truffet i medfør af traktatens artikel 176.

88 Såfremt Kommissionen på grundlag af en fornyet undersøgelse af cellulosebeslutningen i overensstemmelse med traktatens artikel 176 måtte konkludere, at visse af konstateringerne af overtrædelser af traktatens artikel 85 fra de svenske adressaters side var ulovlige, skal der herefter tages stilling til Kommissionens argumenter om, at den i øvrigt hverken var forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale bøderne.

89 For så vidt angår spørgsmålet, om Kommissionen er berettiget til at foretage en tilbagebetaling, bemærkes, at der ganske vist ikke findes særlige bestemmelser om tilbagekaldelse af beslutninger truffet af Kommissionen i henhold til artikel 3 og 15 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81), hvorved der er konstateret overtrædelser af sidstnævnte artikler og pålagt bøder for sådanne overtrædelser, men forordningen er heller ikke til hinder for, at Kommissionen til fordel for den pågældende virksomhed tager en sådan beslutning op til fornyet overvejelse, såfremt den indeholder ulovlige elementer.

90 Der er i denne forbindelse grund til at erindre om retspraksis vedrørende tilbagekaldelse af forvaltningsakter, der giver adressaten subjektive rettigheder eller lignende fordele. Domstolen har fastslået, at fællesskabsinstitutionerne, med

forbehold af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning og retssikkerhedsprincippet, kan tilbagekalde en beslutning, hvorved der er givet adressaten en fordel, med den begrundelse, at beslutningen er ulovlig (Domstolens dom af 12.7.1957, forenede sager 7/56 og 3/57-7/57, Algera m.fl. mod Den Fælles Forsamling, Sml. 1954-1964, s. 45, org. ref.: Rec. s. 81, af 3.3.1982, sag 14/81, Alpha Steel mod Kommissionen, Sml. s. 749, og af 26.2.1987, sag 15/85, Consorzio Cooperative d'Abruzzo mod Kommissionen, Sml. s. 1005).

- 91 Denne retspraksis gælder så meget desto mere i en situation, hvor den pågældende beslutning alene pålægger adressaten byrder eller sanktioner som i det foreliggende tilfælde. I en sådan situation er der nemlig ikke hensyn til beskyttelse af den berettigede forventning og adressatens velerhvervede rettigheder, der forhindrer Kommissionen i at tilbagekalde beslutningen.
- 92 Retten finder således, at Kommissionen, såfremt den på grundlag af en fornyet undersøgelse af cellulosebeslutningen på baggrund af præmisserne i dommen af 31. marts 1993 måtte konkludere, at visse af konstateringerne af overtrædelser af traktatens artikel 85 fra de svenske adressaters side var ulovlige, er berettiget til at tilbagebetale de bøder, der er betalt i anledning af disse konstateringer. Kommissionen er i en sådan situation i medfør af legalitetsprincippet og princippet om god forvaltningsskik også forpligtet til at tilbagebetale bøderne, som i så fald ikke har noget retligt grundlag, idet artikel 176 ellers ville miste sin effektive virkning.
- 93 Kommissionen kan ikke gøre gældende, at budgetregler forhindrer en tilbagebetaling af bøderne. Sådanne regler, som skal sikre en korrekt økonomisk forvaltning inden for institutionerne, kan nemlig ikke give grundlag for at begrænse beskyt-

telsen af borgernes rettigheder eller forhindre Fællesskabets institutioner i at opfylde en dom om annullation.

- 94 Det følger af det således anførte, at Kommissionens beslutning hviler på en retlig vildfarelse, for så vidt som det fremgår af beslutningen, at Kommissionen hverken var forpligtet eller berettiget til at tilbagebetale de af sagsøgerne betalte bøder.
- 95 Kommissionens beslutning, som indeholdt i skrivelsen af 4. oktober 1995, om at afvise sagsøgernes anmodning om en fornyet undersøgelse af lovligheden af cellosebeslutningen i forhold til dem, bør herefter annulleres.

Den anden og den tredje påstand om, at Kommissionen tilpligtes at tilbagebetale en del af de af sagsøgerne betalte bøder tillige med renter heraf

- 96 Sagsøgernes to sidste påstande går ud på, at Kommissionen tilpligtes at træffe alle de nødvendige foranstaltninger til opfyldelse af Domstolens dom af 31. marts 1993, herunder navnlig at tilbagebetale en del af de af sagsøgerne betalte bøder tillige med renter heraf.
- 97 Disse påstande, som sigter mod, at der meddeles Kommissionen pålæg, kan ikke antages til realitetsbehandling, idet Fællesskabets retsinstanser i forbindelse med et annullationssøgsmaal i henhold til traktatens artikel 173 ikke har kompetence til at

meddele fællesskabsinstitutionerne pålæg (jf. f.eks. dommen i sagen *Consortio Cooperative d'Abruzzo mod Kommissionen*, præmis 18).

- 98 Traktatens artikel 176 hjemler en kompetencefordeling mellem den dømmende og den administrative myndighed, som indebærer, at det er den institution, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, der skal fastlægge de foranstaltninger, der er nødvendige til opfyldelse af en dom om annulation, såsom dommen af 31. marts 1993, idet den herved råder over et skøn, som er undergivet Fællesskabets retsinstansers kontrol og skal udøves under hensyntagen til såvel konklusionen og præmisserne i den dom, den skal opfylde, som de fællesskabsretlige bestemmelser (dommen i sagen *Asteris m.fl. mod Kommissionen*).
- 99 Beslutningen om, hvorvidt cellulosebeslutningen — eventuelt delvis — bør tilbagekaldes, henhører i første række under Kommissionens kompetence. Det påhviler i medfør af traktatens artikel 176 Kommissionen at foretage denne vurdering, og Retten kan ikke foretage denne i Kommissionens sted.
- 100 Den anden og den tredje påstand må herefter afvises.

Sagens omkostninger

- 101 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har i det væsentlige tabt sagen og bør derfor pålægges at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med sagsøgernes påstand herom.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Anden Udvidede Afdeling)

- 1) Kommissionens beslutning, som indeholdt i skrivelsen af 4. oktober 1995, om at afvise sagsøgerens anmodning om, at der på baggrund af Domstolens dom af 31. marts 1993 i de forenede sager C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 og C-125/85 — C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö m.fl. mod Kommissionen, foretages en fornyet undersøgelse af lovligheden af Kommissionens beslutning 85/202/EØF af 19. december 1984 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV.29.725 — Cellulose) i forhold til sagsøgerne annulleres.
- 2) Sagen afvises for så vidt angår påstandene om, at der meddeles Kommissionen pålæg.
- 3) Kommissionen betaler sagens omkostninger.

Vesterdorf

Bellamy

Kalogeropoulos

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. juli 1997.

H. Jung

Justitssekretær

B. Vesterdorf

Afdelingsformand